

تحلیل جرایم کلاهبرداری و خیانت در امانت
در حقوق کیفری ایران

نخارش: دکتر محمد جعفر حبیب زاده
استاد و انشگاه تربیت مدرس

سپهر
۱۳۱۰

سرشناسه	: حبیب‌زاده، محمدجعفر، ۱۳۳۶-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: تحلیل جرایم کلاهبرداری و خیانت در امانت در حقوق کیفری ایران/ نگارش محمدجعفر حبیب‌زاده.
مشخصات نشر	: تهران: دادگستر، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۵۰۸ ص.
شابک	: ۸۰۰۰ ریال: 3-40-2626-964-978
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۴۸۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: کلاهبرداری و کلاهبرداران -- ایران.
موضوع	: خیانت در امانت -- ایران
موضوع	: حقوق کیفری -- ایران
موضوع	: قانون کیفری -- ایران
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۸۸ ب۲ح/ ۴۲۵۸ KMH
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۵/۵۵۰۲۶۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۸۷۶۵۵۱

تحلیل جرایم کلاهبرداری و خیانت در امانت

در حقوق کیفری ایران

نگارش: دکتر محمدجعفر حبیب‌زاده

استاد دانشگاه تربیت مدرس

ناشر: مؤسسه انتشارات دادگستر

چاپ اول: بهار ۱۳۸۹

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

شابک: ۳-۴۰۲۶۲۶-۹۶۴-۹۷۸

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، میدان حضرت ولی عصر (عج)، بلوار کشاورز،

ابتدای خیابان فلسطین جنوبی، کوی شهید ذاکری، پلاک ۱۶، تلفن ۸۸۹۰۳۳۶۵

فهرست کلی مطالب

۷	پیشگفتار.....
۱۱	مقدمه.....
باب اول) جرایم کلاهبرداری و خیانت در امانت	
۱۷	بخش اول) مفاهیم مقدماتی.....
۱۹	فصل اول) تعریف و مبنای جرم‌انگاری.....
۲۰	مبحث اول) تعریف جرم.....
۳۴	مبحث دوم) مبنای جرم‌انگاری.....
۴۱	مبحث سوم) وجوه اشتراک و افتراق.....
۴۷	فصل دوم) پیشینه تاریخی.....
۵۷	بخش دوم) ارکان تشکیل دهنده بزه کلاهبرداری و خیانت در امانت.....
۵۹	فصل اول) رکن قانونی.....
۶۰	مبحث اول) ملاک فقهی.....
۷۸	مبحث دوم) مبنای قانونی.....
۸۱	فصل دوم) رکن مادی.....
۸۲	مبحث اول) رکن مادی کلاهبرداری.....
۱۹۱	مبحث دوم) رکن مادی خیانت در امانت.....
۲۹۳	فصل سوم) رکن روانی.....
۲۹۴	مبحث اول) رکن روانی کلاهبرداری.....
۳۰۷	مبحث دوم) رکن روانی خیانت در امانت.....
۳۱۳	بخش سوم) آثار جرم.....
۳۱۵	فصل اول) آثار جرم کلاهبرداری.....
۳۱۵	مبحث اول) آثار کیفری.....
۳۴۴	مبحث دوم) همکاری در کلاهبرداری.....
۳۵۲	مبحث سوم) آثار مدنی.....
۳۵۹	فصل دوم) آثار جرم خیانت در امانت.....
۳۵۹	مبحث اول) آثار کیفری.....
۳۷۰	مبحث دوم) آثار مدنی.....
۳۷۵	فصل سوم) موضوعهای مربوط به امور شکلی.....

۳۷۵مبحث اول) کلاهبرداری
۳۸۷مبحث دوم) خیانت در امانت

باب دوم) جرائم مشابه کلاهبرداری و خیانت در امانت

۳۹۵بخش اول) جرائم مشابه کلاهبرداری
۳۹۷فصل اول) جرائم مشابه به لحاظ موضوع و رفتار مجرمانه
۳۹۷مبحث اول) سرقت
۳۹۸مبحث دوم) خیانت در امانت
۴۰۱فصل دوم) کلاهبرداری در موقعیت خاص
۴۰۱مبحث اول) ورشکستگی به تقلب
۴۰۵مبحث دوم) معامله معارض
۴۱۰مبحث سوم) استفاده از ضعف نفس یا هوی و هوس یا حواجی اشخاص محجور
۴۱۹فصل سوم) جرائم در حکم کلاهبرداری
۴۲۱مبحث اول) در امور مدنی
۴۳۵مبحث دوم) در امور بازرگانی
۴۳۸مبحث سوم) در امور بیمه و ارز
۴۴۰مبحث چهارم) در امور ثبتی
۴۴۹مبحث پنجم) در قوانین متفرقه
۴۵۷بخش دوم) جرائم مشابه خیانت در امانت
۴۵۹فصل اول) صورخاص خیانت در امانت
۴۲۹مبحث اول) سوءاستفاده از سفیدمهر
۴۶۸مبحث دوم) خیانت مستخدمین دولت در اموال و اسناد دولتی
۴۷۹فصل دوم) جرائم در حکم خیانت در امانت
۴۸۰مبحث اول) در مقررات تجاری
۴۸۲مبحث دوم) در مقررات شرکتهای تعاونی
۴۸۳مبحث سوم) در مقررات تصدیق انحصار وراثت
۴۸۳مبحث چهارم) در مقررات ثبت اسناد و املاک
۴۸۵منابع و ماخذ
۴۹۵فهرست تفصیلی مطالب

پیشگفتار

براساس سرفصلهای مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی، بحث جرایم علیه اموال و مالکیت در مقطع کارشناسی در درس حقوق کیفری اختصاصی (جرایم علیه اموال)، ارائه می‌شود. به این منظور تحت همین عنوان، کتابی توسط نگارنده، نگاشته شد و در سال ۱۳۷۲ توسط سازمان سمت منتشر گردید که تاکنون در شش چاپ منتشر گردیده و ویراست دوم آن، در تابستان ۱۳۸۸ منتشر گردیده است.

به نظر می‌رسد تغییر مداوم قوانین کیفری، علاوه بر ایراد نطمات جبران‌ناپذیر به حقوق شهروندان، به تحقیقات حقوقی نیز خسارات فراوان وارد می‌کند؛ زیرا انگیزه محققین را در نوآوری تقلیل می‌دهد. از آنجا که کتاب مورد اشاره برای دوره کارشناسی تدوین یافته بود، نگارنده بر آن شد که به منظور استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری و علاقمندان به مباحث حقوقی، هر یک از سرفصلهای مطرح شده در آن کتاب را به تفصیل و به طور مستقل مورد بررسی قرار دهد.

به این منظور، در سال ۱۳۷۴، اولین چاپ کتاب کلاهبرداری در حقوق ایران توسط انتشارات دانشگاه شاهد منتشر گردید. از آنجا که با تصویب قانون مجازات اسلامی (۱۳۷۵)، در مقررات راجع به کلاهبرداری تغییراتی صورت نگرفت، با افزایش بحث جرایم مشابه کلاهبرداری بر مطالب مذکور و تغییر فصل‌بندی کتاب و اختصاص فصل اول به کلاهبرداری و فصل دوم به جرایم مشابه، کتابی تحت عنوان کلاهبرداری و جرایم مشابه در حقوق ایران تدوین گردید که در سال ۱۳۸۱ توسط موسسه سنجش تکمیلی منتشر و در سال ۱۳۸۲ تجدیدچاپ شد.

خیانت در امانت، دومین عنوانی بود که مورد بررسی قرار گرفت و با همان روش در قالب یک کتاب مستقل تدوین شد و در سال ۱۳۸۱، توسط انتشارات دانشگاه تربیت مدرس منتشر گردید.

در تدوین این کتابها با تکیه بر تجارب سالهای تدریس و قضاوت، از آرای دیوان عالی کشور و منابع خارجی، در حد نیاز استفاده شد و نیز سعی بر آن بود تا آنجا که ممکن است مباحث مختلف راجع به عناصر و ارکان تشکیل دهنده این دو جرم با مطالعه تطبیقی، تنظیم و تدوین گردد. این ابتکار، گام نخست در این مسیر بود. از آنجا که روش تحلیل جرم در هر دو کتاب، به خصوص توسط مراجع دانشگاهی و نیز تشکیلات آموزش قضات قوه قضائیه، با استقبال روبرو شد و در دوره‌های مختلف آموزشی مورد استفاده قرار گرفت؛ پیشنهاد مطالعه تطبیقی هر دو جرم در یک مجلد برای استفاده بهتر در دوره‌های آموزشی، باعث گردید تالیف جدیدی در دستور کار قرار گیرد که نتیجه آن تقدیم دانش‌پژوهان و محققین محترم می‌شود و امیدوار است مورد استفاده و نیز نقد و بررسی قرار گیرد.

کلاهبرداری و خیانت در امانت از مصادیق جرایم مستوجب تعزیرند و قانون مجازات اسلامی هم احکام آنها را در این بخش آورده است و ما نیز سعی کردیم با بررسی ارکان و عناصر اختصاصی و احکام راجع به ضمانت اجرای این دو جرم، جرایم در حکم کلاهبرداری و خیانت در امانت را نیز به طور مختصر، مورد بررسی قرار دهیم. در این راستا، علاوه بر بیان توضیحات لازم راجع به این جرایم، تلاش گردید تا روشی انتخاب شود که جنبه آموزشی داشته باشد و خوانندگان گرامی بتوانند با استفاده از این شیوه، هر جرم دیگری را مورد بحث و تجزیه و تحلیل قرار دهند.

در پایان، از خداوند متعال برای ملت فهیم و عدالت‌طلب و قدرشناس ایران، پیروزی و سعادت می‌خواهیم که در شان آنان است، خواستارم و از درگاه بی‌مثالش می‌خواهم که ما را نیز در دسترسی به این مقصود، در کنار امت اسلامی ایران قرار دهد.

دکتر محمدجعفر حبیب‌زاده

استاد دانشگاه تربیت مدرس